

AZ EURÓPAI RENDŐRI ERŐK KIKÉPZÉSI PROGRAMJÁNAK TAPASZTALATAI (2008-2010)

2008-ban két alkalommal vezettem a magyar rendőrség által az Európai Rendőri Erők Kiképzése (European Police Force Training) program keretében végrehajtott válságkezelési gyakorlatra vezényelt alegységeket. A kiképzés során lehetőségünk nyílt az Európai Unió tagállamai rendészeti szerveinek gyakorlatába bepillantani, sok új és izgalmas információt szerezve. A kiképzés szervezési hátterével, jelentőségével akkoriban nem voltam teljes mértékig tisztában. A Közszolgálati Egyetem Hadtudományi és Honvédtisztképző Karán a Biztonság- és védelempolitika szakon tanulva egyre inkább érdekelni kezdett, hogy mi célt is szolgáltak ezek a képzések, milyen intézményi háttér áll az EU missziókba telepített katonai és polgári (rendőri) állomány felkészítése mögött. A tanulmányomban ezeket a kérdéseket, illetve az EUPFT elnevezésű kiképzési program végrehajtását, eredményeit, tapasztalatait vizsgálom.

Az Európai Unió válság sújtotta övezetekbe telepített rendőri missziói az egyike azon eszközöknek, amellyel a regionális szervezet közös biztonság- és védelem politikája rendelkezik (KVBP). A polgári válságkezelés képességének kifejlesztése a katonai békefenntartás mellett új dimenziót jelent a biztonságot fenyegető veszélyek kezelésében. Az Európai Unió számára biztonsági problémát jelentő konfliktusok ma már elsősorban nem államok között zajlanak, hanem az államokon belül. A polgárháborúk, a lázadások az emberi és az alapvető szabadságjogok tömeges megsértésével járnak, menekült hullámot gerjeszhetnek, valamint magát az állami főhatalmat is veszélyeztethetik. A bukott államok pedig a térség biztonságát destabilizálják, a terrorizmus melegágyává válhatnak. A válságok kezelésére a múltban szinte kizárólag katonai eszközöket vetettek be. A katonai erő biztosította azt, hogy az Egyesült Nemzetek határozatainak érvényt szerezzenek. Az Európai Unió esetében ez másképpen alakul. A petersbergi feladatok között, amelyre az Amszterdami Szerződés 1997-ben mint a kialakítandó közös védelmi politika kiindulási alapjára tekintett, a szervezet még olyan műveleteket fogalmaz meg, amelyek végrehajtását elsősorban katonai erővel szándékozott megoldani: humanitárius és mentési műveletek, békefenntartói feladatok, válságkezelő harci alakulatok, köztük a béketeremtés feladatai, katonai tanácsadás és segítségnyújtás. Azonban a katonai erők közös alkalmazása nehezen megy az Unión belül. A tagállamok politikai szándékai nem tették könnyűvé az 1999-ben a helsinki, majd a brüsszeli Európai Tanácson elfogadott, Headline Goal néven ismerté vált célkitűzésekben megfogalmazottak végrehajtását. [1]

A POLGÁRI VÁLSÁGKEZELÉS JELENTŐSÉGE, TERÜLETEI

A békeműveletek sok esetben túlmutatnak a katonai erők alkalmazásán. Az elmúlt évtized katonai műveletei felhívták a figyelmet arra, hogy a katonai jelenlét a polgári lakosságban ellenérzést szül, katonai megszállás érzését keltve bennünk. A modern békeműveletek során előtérbe kerül az államépítés, a konfliktus utáni helyreállítás, és a rehabilitáció szükségessége. Mindenekelőtt helyre kell állítani az állam hatalmát, hogy elegendő „kényszerítő erővel” rendelkezzen ahhoz, hogy képes legyen ellátni feladatait a saját működése és az állampolgárai érdekében, valamint lehetősége legyen megakadályozni, hogy a kialakult hatalmi vákuumban különböző érdekcsoportok, hadurak ragadassák magukhoz akár a teljes, akár az állam bizonyos területei feletti ellenőrzést. A stabilitás, amely elengedhetetlen tényezője a helyreállításnak és a fejlődésnek, az alapja a jog- és a közbiztonságnak. Ennek értelmében elsősorban az állami intézményeket kell megerősíteni, a jogbiztonság alapjait jelentő „szentháromságot”: a rendőrséget, az igazságszolgáltatást, és a büntetés-végrehajtást. A jogállamiság nélkülözhetetlen ahhoz, hogy az állampolgárok békében éljenek, illetve az érintett ország gazdasági élete újra lendületet vehessen. Ezen tényezők biztosítása nélkül egyetlen misszió, vagy békeművelet sem lehet sikeres. Azonban az előbb említett három szervezet újjászervezéséhez a katonai erő alkalmazása nem elegendő.

[2]

A polgári erők békeműveletekbe történő bevonásáról a feira-i Európa Unió Tanácsán 2000 júniusában rendelkeztek először, ahol a tagállamok kijelölték azt a négy fő területet, ahol ilyen erők alkalmazásával számolni lehet. A jogállamiság erősítése, a polgári közigazgatás kiépítése és polgári védelem mellett jelentős hangsúlyt fektettek a rendőri erők támogatására. A 2001 évi göteborgi Európai Tanácson egy olyan 5000 fős rendőri alakulat felállítására intézkedtek, amely képes részt venni mind nemzetközi, mind önálló békeműveletekben. Időközben felállították a Polgári Válságkezelés Bizottságát (Committee for Civilian aspects of Crisis Management) is mint tanácsadó és koordináló testületet. [3]

Az polgári rendőri erőknek (civilian police - CIVPOL) két feladatot szán az EU. Az egyik esetben az olyan államokban kell felvállalni a végrehajtói rendőri feladatokat, ahol a központi hatalom hiányába az állam nem rendelkezik rendőri/rendészeti szervekkel, vagy azok képtelenek önállóan ellátni feladataikat (ilyen például az EULEX misszió esete Koszovóban), illetve ahol a rendőrségi reform előmozdítása és a helyi rendőri erők fejlesztése a cél (mentorálás, monitorozás, kiképzés, nagyobb volumenű közrendvédelmi műveletek támogatása). Az utóbbira példa a Bosznia-Hercegovinában telepített EU misszió (EUPM). A fenti két alkalmazási formát egymástól függetlenül is végrehajthatják a CIVPOL erők, de részt vehetnek abban a hosszabb folyamatban is, amikor a végrehajtói feladatok közben segítenek felállítani a helyi rendőrség szervezetét, majd folyamatosan átadják részükre az irányítást és a háttérbe vonulva a kiképzés, a mentorálás, és a monitorozás kerül a CIVPOL további feladatainak fókuszába. Az első esetben nagy feladat hárul a CIVPOL-ra, a beavatkozást követően azonnal el kell kezdeni a biztonság kialakítását, a közrend és a közbiztonság fenntartását a felelősségi területen. Már a rehabilitáció kezdetén meg kell akadályozni, hogy helyi vezetők, hadurak sajtótitásák ki az erőforrásokat (például a segélyszállítmányok sarcolásával), illetve elegendő hatalmat szerezzenek érdekeik érvényesítésére. [4]

A NEMZETKÖZI RENDŐRI EGYÜTTMŰKÖDÉS NEHÉZSÉGEI A KÖZÖS VÁLSÁGKEZELÉSI MŰVELETEK SORÁN, A KÖZÖS ELJÁRÁSOK ÉS KIKÉPZÉS SZÜKSÉGSZERŰSÉGE

Az Európai Unió rendőri erői a katonai egységekkel szemben számos területen hátrányban vannak. A tagállamok saját kultúrával, saját jogszabályrendszerrel, különböző elvek alapján felállított rendészeti szervekkel, eljárási szabályokkal, illetve taktikákkal rendelkeznek. Még gyakorló rendőrként magamnak is nehéz volt először átlátnom azt, hogy milyen elvek alapján, milyen hatáskörrel és illetékességgel szerveződnek más országokban, például Németországban, Olaszországban, Spanyolországban, Franciaországban az állami, a szövetségi, az önkormányzati rendőrségek, vagy a csendőri szervek. Ugyanez vonatkozik az olyan eljárási szabályokra, mint például a kényszerítő eszközök alkalmazása. Míg a brit kényszerítő eszközök alkalmazásának fokozatossági sorrendjében a könnygáz bevetése közvetlenül a fegyverhasználatot előzi meg, a francia tömegkezelés során már az első lépcsőben alkalmazzák a vegyi eszközt. Eltérő a csendőrségek alkalmazása is, mivel ezek a szervezetek több országban még a közelmúltban is a védelmi minisztériumok irányítása alatt álltak, egyszerre látva el széles spektrumú rendészeti és szükség esetén katonai feladatköröket. A felszerelések, a kommunikációs, a szállító eszközök, a fegyverzet tekintetében is igen tarka a kép, az interoperabilitás követelménye komoly kívánni valókat hagy maga után. A NATO szervezetébe tartozó katonai erők ezekkel a problémákkal már sokkal korábban szembesültek majd jelentős előrelépést tettek az együttműködés, a közös bevetések tervezésének, irányításának, vezetésének, végrehajtásának területén, kialakítva a közös eljárásokat, doktrínákat, azonos elvek mentén felépítve a katonai egységeket, kidolgozva a C3 Command, Control, Communications rendszerét stb. Mindezek hiányoznak, ha a nemzeti rendőri, rendészeti szerveket nemzetközi együttműködésük közben vizsgáljuk.

Az Európai Unió Tanácsa az *Eu Training Policy In ESDP (EU Kiképzési Politikája) (2003)* és az *EU Training Concept in ESDP (AZ EU KBVP-vel Kapcsolatos Kiképzési Konceptiója) (2004)* elnevezésű dokumentumaiban határozta meg azt a politikai keretet, amelyen belül a polgári válságkezeléssel kapcsolatos kiképzési kezdeményezéseket kívánta végrehajtatni. Az EU Kiképzési Politikája a válságkezelés mind polgári mind katonai dimenzióját érintette és egy olyan közösen

kivitelezett kiképzési rendszert jelent, a mely hozzájárul a KBVP céljainak jobb megértéshez, biztosítja a szükséges tudást, illetve amennyiben szükséges a képzettséget annak végrehajtásához. Elismerte a szükségességét annak, hogy meg kell alkotni a kiképzési tematikák, tananyagok átfogó, koordinált megközelítését. Célul tűzte ki, hogy egy nagyszabású keretet biztosítson az EU kiképzéssel kapcsolatos kezdeményezéseinek, kialakítva a szervezet kiképzési dimenzióját. Ez a kiképzési dimenzió azokhoz a kiképzésekhez és oktatáshoz kapcsolódik, melyet a nemzeti hatóságok biztosítanak, annak mintegy kiegészítője kíván lenni. [5] Az *EU Training Concept in ESDP* elnevezésű Európai Unió Tanácsa által jegyzet dokumentum, amely mind katonai, mind polgári dimenzióra értve újra megerősíti, hogy a megcélzott kiképzési rendszer a tagállami kiképzés kiegészítője kíván lenni és stratégiai jelentőségét a KBVP kultúrájának aktív terjesztésében, és a válságkezelő műveletek hatékonyságának növelésében látja. A stratégia célok elérésének érdekében a következő szempontokat kívánja a koncepció előtérbe helyezni: a KBVP-vel kapcsolatos különböző kiképzési kezdeményezésekben lévő szinergiák hasznosításának erősítése, az érintett résztvevők közötti interoperabilitás fokozása, különös figyelem a katonai és a civil szféra (beleértve a rendőrséget) találkozási pontjaira, az EBVP területén kialakuló civil-katonai és a civil-civil kapcsolatok javításának támogatása.

A dokumentum meghatározza, hogy a kiképzéseknek, az oktatásnak mind a stratégiai tervezés, mind a művelet szintjét érintenie kell. Stratégiai szinten ismét a kiképzési program céljaként határozza meg egy közös EBVP kultúra kialakítását, további célok között sorolja fel az olyan személyek kiképzését, akik rendelkeznek az EBVP-vel kapcsolatos átfogó tudással annak érdekében, hogy hatékonyan járuljanak hozzá annak céljaihoz, valamint tagállami szinten olyan adminisztrációt és személyzetet alakítsanak ki, amelynek tagjai jártassak a szervezet politikájában, eljárásaiban, ismerik annak intézményeit. Műveleti szinten a polgári és katonai személyek EU vezette missziókban való részvételére történő felkészítését szorgalmazza a koncepció, valamint előmozdítani törekszik az interoperabilitás képességét mind polgári, mind katonai területen, illetve szorgalmazza a köztük lévő koordinációt. [6]

A KÖZÖS BIZTONSÁG- ÉS VÉDELEMPOLITIKÁVAL KAPCSOLATOS KIKÉPZÉSI FOLYAMAT, A VÉGREHAJTÓ INTÉZMÉNYEK

A célok érdekében három fázisra bontják le az EU kiképzési folyamatát. Az első fázisban meg kell vizsgálni az EU KBVP-vel kapcsolatos kiképzési igényeit annak érdekében, hogy a kiképzéseket biztosító szervek saját tevékenységüket összekapcsolhassák a tényleges igényekkel. A beazonosított kiképzési szükségletek kielégítésére a Politikai-Katonai Csoport (Politico-Military Group - PMG) polgári és katonai kiképzési szakértőkkel közösen alakítja ki a különböző tanfolyamokat, modulokat, szemináriumokat, stb. Ebben a fázisban számítanak a különböző oktatási, kiképzési intézmények támogatására, részvételére.

A második fázisban az EU kiképzési programjai kerülnek végrehajtásra, amelyet megelőz egy olyan lista elkészítése, melyre felkerülnek az EU, illetve a tagállamok által végre hajtani kívánt és végrehajtásra felajánlott kiképzési tevékenységek. A listán szereplő tevékenység tényleges végrehajtását a Politikai és Biztonsági Bizottság javaslatára a Tanács hagyja jóvá. Ebben a lépcsőben valósítják meg a kidolgozott és elfogadott kiképzési tevékenységeket, mely során értékelni kell azt, hogy a résztvevők megszerezték-e a kívánt tudást és ismereti szintet.

A befejező fázis az értékelés időszaka, amely során a kiképzési program hatékonyságának értékelése mellett arra is törekedni kell, hogy felkutassák azokat a területeket, ahol a fejlesztés érdekében további kiképzési feladatok tűzhetők ki, illetve információt szolgáltatnak a jövőbeli programok hatékonyabb végrehajtása érdekében. A kiképzési programok végrehajtásáról és értékeléséről szóló jelentéseket a végrehajtók a PMG-nek küldik meg, amely ugyancsak szakértők bevonásával alakítja ki összefoglaló értékelését. [7]

Több szervezet is szakosodott a kiképzési programok kivitelezésére. A 2005-ben alapított Európai Biztonsági és Védelmi Kollégium (European Security and Defence College - ESDC) egy olyan virtuális szervezet, amely összekötőkap-

csot képez a különböző oktatási és szakintézmények, egyetemek, főiskolák, akadémiák között, amelyek a KBVP-vel kapcsolatos tevékenységet folytatnak. Célja az európai biztonsági kultúra kiterjesztése, a KBVP megismerésének szorgalmazása, illetve az EU és a tagállamok számára a KBVP-ben járatos szakemberek képzése. Ennek érdekében elsősorban stratégia szinten szervez oktatásokat. [8]

Az European Group on Training az Európai Bizottság 2001-ben indított kezdeményezésének eredményeként jött létre. Az EU válságkezelésének polgári komponensére koncentrálnak a kiképzési programok és anyagok kidolgozása során, támogatja az együttműködést az Európai Biztonsági és Együttműködési Szervezettel, az Egyesült Nemzetek Szervezetével és más nemzetközi nem kormányzati szervezetekkel. Nyitott intézménynek tartja magát, amely informális alapokon működik. [9]

Az Európai Rendőrákadémia (European Police College - CEPOL) rendőri felsővezetők képzését végzi, elősegíti a határokon átnyúló együttműködést a bűnüldözés, a rendfenntartás és a rendészeti tevékenység területén. [10]

EURÓPAI RENDŐRI ERŐK KIKÉPZÉSE PROGRAM FOLYAMATA

Az Európai Rendőri Erők Kiképzése (European Police Force Training – EUPFT) az Európai Bizottság által finanszírozott projekt, amely műveleti szinten hajt végre kiképzési programokat a nemzetközi rendőri missziókban résztvevő személyek felkészítésére. Ezt a projektet kívánom részletesebben megvizsgálni már csak az érintettség okán is, mivel személyesen is alkalmam volt abban három alkalommal is részt venni. Az EUPFT 2008-2010 közötti időszakban végrehajtott, a mai napig egyedülálló olyan több kiképzésből álló sorozat volt, amely nagy erőket igénybe vevő rendőri műveletekre kívánta felkészíteni a résztvevőket, mind alegység, mind különleges tevékenységeket végző csoport, mind egyénileg vezényelt rendőr szintjén. Ez a projekt a múlt év végén lezárult, de kiindulási alapja lett egy újabb kezdeményezésnek, az Európai Unió Rendőri Szervezeteinek Kiképzésének (European Union Police Services Training - EUPST), amelyet ugyancsak hároméves ciklusban 2011-13 között kíván az Unió lebonyolítani.

Az EUPFT programot a francia és az olasz csendőrség, valamint a német rendőrség kiképzési bázisain hajtották végre, elsősorban a tagállami kiképzőkre, kiképzési központokra, technikai eszközökre alapozva. A kiképzéseken a tagállamok 1894 rendőrrre vett részt, továbbá a megfigyelő szervezetek küldöttei, például az Afrikai Uniótól delegáltak. A kiképzési program célját az European External Action Service: *Lessons and best practices for CSDP from the European Union Police Force Training (EUPFT) 2008-2010* című jelentése az következők szerint foglalja össze: „Kiképzés lehetőséget biztosított a rendőrök számára, hogy megismerhessék egymást, együtt gyakorolhassanak egy fajta EU-s „dísletben”, valamint hogy teszt alá vethessék műveleti és taktikai viselkedésüket a valóságos missziós helyzetben kívüli szituációkban. Különösen figyelmet fordítva az EU tagállamokból érkezett rendőri résztvevők határozottságának, rugalmasságának fokozására, az interoperabilitásbéli képességeinek javítására a válságkezelő missziókba történő telepítésük érdekében.” A közös képzéssel alkalmassá kívánják tenni a tagországok érdekelt rendőri, csendőri, egyéb biztonsági szerveit, hogy az EU elvárásainak, általánosan elfogadott jogszabályainak, eljárásainak meg tudjon felelni, továbbá a több országból érkező végrehajtói állomány képes legyen hatékonyan együttműködni a szintén különböző országokból érkező vezetőkből összeállított törzs irányítása alatt. [11]

Jómagam két alkalommal, 2008 júniusában és novemberében irányítottam a magyar rendőrség által az EUPFT-re delegált szakaszokat a francia csendőrség St. Astierben található kiképző komplexumában kb. 600 rendőr részvételével végrehajtott képzések során, így a személyes tapasztalataim alapján kívánom bemutatni, hogy mit is takart a kéthetes, méltán nagyszabásúnak titulált kiképzési program. Az előzőekben taglalt célok érdekében a francia csendőrség saint-astier-i kiképzői állománya olyan folyamatosan fejlődő, változó legendát, szituációt állított össze, amellyel egy idegen országba vezényelt komplex rendőri kontingens találhatja szembe magát. A legenda alapján egy elképzelt országba érkeznek az EU erői (ezt az országot a kiképző bázis, illetve a környező települések szimulálták), ahol különböző jellegű

HADTUDOMÁNYI SZEMLE

Budapest, 2012.

5. évfolyam 1-2. szám

LESS Ferenc

feladatokat kellett megoldani a több nemzet rendvédelmi szakembereiből összeállított egységeknek. Ilyenek például: túsmentés, kábítószer-, emberkereskedelmi hálózat, helyi paramilitáris szervezet felszámolása, helyi bünszervezet vezetőjének elfogása, békés és ellenséges tömeg kezelése, stb. A körülményekből és a feladatokból egyértelműen következtethetnénk arra, hogy a koszovói EULEX misszió feladatait kísérelték meg szimulálni a szervezők. Az előbb említett témakörökkel kapcsolatos műveletek folyamatosan zajlottak a két hét során, mindig azokat az egységeket bevonva, akik érintettek lehettek a felmerülő feladatokban (bűnügyi egységek, terrorelhárító egységek, stb.) a bűnügyi, valamint terepfelderítéstől kezdve a felszámolásig. Természetesen a kontingens törzse az előttünk álló feladatok végrehajtása érdekében minden nap dolgozott. A novemberi gyakorlat során a törzs munkájában két magyar tiszt kollégánk is részt vett, egyikük mint a műveleti törzs vezetője, a másik pedig a tervező csoport tagjaként.

Az júniusi gyakorlat során a szimulált misszió szervezeti felépítése alapján alegységemet az SPU-ba (Supporting Police Unit - Támogató Rendőri Egység) osztották be, melyhez tartozott egy francia csendőri egység, mint beavatkozó szakasz, egy német műszaki alegység, illetve egy bűnügyi alegység (észti, lengyel, spanyol, német rendőrök). A beosztás szerint az alegységem a Close Protection Cell-t alakította, feladata személy- és objektumvédelem, kísérés volt. A novemberi gyakorlaton alegységemet az FPU2 egységbe (Formed Police Unit) osztották be. Ez a típusú egység hivatalosan csak tisztán rendőri erőket tartalmazott. A gyakorlatra vezényelt nemzetközi csendőri alegységeket az IPU-kba (Integrated Police Unit) osztották be és olyan feladatokat bízta rájuk, amelyek jobban megfeleltek a katonai profiljuknak, mint például felderítés, ellenséges fegyveresek felszámolása. A második gyakorlat során ettől a felosztástól eltértek, mivel a mi FPU-unkba a magyar és a szlovén alegység mellé egy Afganisztánt megjárta lengyel katonai rendész és egy román csendőri szakaszt is beosztottak.

A kiképzési feladatok színesek voltak, bővelkedtek olyan komplex szituációkban, ún. nagy gyakorlatokban, amelyek megoldása esetenként bonyolult, nehéz feladatot, rendkívül komoly összehangolt munkát jelentettek a résztvevő rendőri alegységeknek. Ezek a nagy gyakorlatok adták a kiképzés súlypontját, mely során a felmerülő feladatokat a törzs irányításával, az összes alegység, vagy azok egy részének összehangolt tevékenységével kellett megoldani. Azok az alegységek, amelyek az adott napon nem kaptak szerepet a nagy gyakorlatok végrehajtásában a francia instruktorokkal együtt kisebb volumenű kiképzési feladatokat hajtottak végre, például önvédelmi, épületharcászati, rendőr taktikai, tömegkezelési, erőnléti, ügyességi gyakorlatok. Ezekben a képzéseken a francia kiképzők bemutatták az adott témával kapcsolatos francia eljárásokat, de nem úgy, mint kötelezően követendő modellt, hanem elvárták, hogy a többi nemzet beosztottjai is megosszák saját módszereiket.

A nagy gyakorlatok során különösen izgalmas legendákat alkottak a csendőr kiképzők, amelyekből néhányat bemutattunk. Az első olyan közös gyakorlat során, amelyben alegységemmel részt vettem a műveleti kötelékünk feladatául szabták, hogy fogja el a helyi félkatonai szervezet vezetőjét, illetve annak testőreit. A szerepünk az elfogottak átvétele, elszállítása, előállítás volt, miközben több helyen zajlottak különböző rendőri tevékenységek, amelyek hatással voltak a tevékenységünkre. Például megérkezésünk előtt szét kellett oszlatni a rendőrkapitányság épülete előtt jogellenesen összegyűlt tömeget. Feladatul kaptuk védett személy kísérését az egyik vidéki helyszínről a kiképző központban található gyakorló faluba. A kíséréssel szemben folyamatosan akadályokat támasztottak a kiképzők (értetlenkedő személyek, sajtó jelenléte, barikádok a kísérés útvonalán), amelyeket a jogszabályi elvárásoknak megfelelően kellett elhárítani, illetve folyamatos útvonalváltással kell elkerülni. Szimuláltuk, hogy a misszió területére érkezik az Európai Bizottság elnöke és stábjja. Alegységem a személyek közelbiztosítását, szállítását hajtotta végre több helyszín között. Érdekesként említhető, hogy ezek közé tartozott egy valóságos reptér, erdei, illetve városi környezet is, különböző stratégiai fontosságú közüzemek védelme, az ellenük irányuló terrortámadások elhárítása. Egy ilyen gyakorlat során az alegységem egy közeli folyón álló gát éjszakai őrzés-védelmét kapta feladatul, melynek ideje alatt egy ötfős terrorista csoportot ejtettünk csapdába és számoltunk fel, kik a gátat szándékozták felrobbantani. Az elfogott személyeket a gyakorló falu

rendőrkapitányságára kellett vinni, ahol még csatlakoztunk a tömegkezelést végző egységekhez is. Egy másik alkalommal egy amatőr labdarúgó csapat részvételével egy valódi stadionban vettünk részt mérkőzésbiztosítási feladaton, melynek során érdekes volt látni a lengyel mesterlövész kollégákat a stadion fényszóró oszlopaira települni.

A nagy gyakorlatokat a nap végén minden esetben kiértékeltek, kiemelve a jó eljárásokat és az elkövetett hibákat. Ezeket az értékeléseket személy szerint nagyon hasznosnak tartottam, mert ezáltal nyílt számomra tényleges betekintés a partnerek eljárásaiba, taktikaiba, amikor is próbálták megvédeni az általuk alkalmazott eljárásokat, a hozott döntéseiket.

Az EUPFT program a következő évben Vicenzában, Olaszországban folytatódott, ahol az előkészítő konferencián én is részt vettem. A magyar szándéknyilatkozat szerint a magyar rendőrség újfent egy szakasszal, valamint egy-egy tűz-szerész és terrorelhárító csoporttal kívánt részt venni a kiképzési program e fázisában. Ez a szándék általam ismeretlen oknál fogva megghiúsult. 2010 júliusában a németországi Lehnigben megtartott képzésen újfent egy szakasznyi erővel, valamint egy a törzs állományába vezényelt tiszttel vett részt hazánk.

AZ EUPFT 2008-2010 KIKÉPZÉSI PROGRAM ÉRTÉKELÉSE:

2011 decemberében Brüsszelben került sor az EUPFT 2008-2010 program értékelésére. Az értékelésen a kiképzési feladatokat biztosító szervezeteken kívül részt vettek a tagállamok állandó képviselői, rendőri szerveinek, a CEPOL, az ESDC, valamint az ENSZ Békefenntartó Műveletek Főosztályának, illetve az EBESZ, továbbá egyéb polgári válságkezeléssel foglalkozó társadalmi szervezetek delegáltjai is. Az értékelés során a munkacsoportok a következő megállapításokat tették:

A kiképzési gyakorlatok során a tagállami rendőrségeknek lehetőségük volt megismerni egymás eszközeit, taktikáit, eljárásait, illetve közösen gyakorolni az olyan komplex eljárásokat, mint például a tömegkezelés, tömegoszlatás. A gyakorlatok legendái realiztikusak és részletekbe menőek voltak. A taktikai gyakorlatok rávilágítottak a résztvevők különböző vezetés-irányítás stílusaira (utasítás típusú taktikai végrehajtás, küldetés típusú taktikai végrehajtás). A gyakorlatok felhívták a figyelmet a demonstrálókkal szembeni fellépés során használt kényszerítő eszközök alkalmazásának arányosságával, folyamatával kapcsolatos különböző nemzeti megközelítésre. Az utasítások értelmezésének ismétlődő hiányosságai gyakran vezettek hibás végrehajtáshoz, esetenként veszélynek téve ki a gyakorlaton résztvevőket. Visszatérő hiányosság volt megfigyelhető az információ kezelésében, annak résztvevők közötti továbbításában, a taktikai szókincsben, különösen a századparancsnoki szint alatt. Az angol nyelv ismerete nem volt kielégítő, különösen a rádió történet kommunikáció során. Az kommunikáció és az információ áramlás akadozása miatt számos hiányosságot azonosítottak az értékelők. Az integrált, központosított rádiórendszer és hálózat hiánya miatt nem valósítható meg a zárt, biztonságos kommunikáció, továbbá a nemzeti híradóeszközök a delegáló nemzet területén kívül nem működnek megfelelően, illetve ezek az eszközök nem kompatibilisek egymással. Hiányzott továbbá az egyeztetett és közös rádió kommunikációs eljárási rend. Az információ értékelésének viszonylatában is hiány mutatkozott a rendszeresített, szabályozott eljárási rendben, nem léteztek egységes csatornák a jelentések továbbítására, illetve hiányzott az információ kezelésének, feldolgozásának gyakorlatára irányuló közös képzés. A gyakorlatra érkező rendőrök fegyverzeti anyagainak a küldő államból a gyakorlat színhelyére történő szállítása során jogi problémák merültek fel, amelyeknek megoldása kívánatos lenne a jövőben. A KBVP kapcsolatos kiképzési anyag, illetve az olyan a valós válságkezelések során együttműködő partnerek kiképzési anyagai, mint az ENSZ vagy az EBESZ, nem állt rendelkezésre egy megosztott platformon keresztül.

Az EUPFT gyakorlatok megerősítették azokat a fő doktrinális paramétereket, amelyeket Rendőri Egységek Gyors Telepítésének Konceptiója (Concept for Rapid Deployment of Police Elements) tartalmaz, kiemelve az alábbiakat:

HADTUDOMÁNYI SZEMLE

Budapest, 2012.

5. évfolyam 1-2. szám

LESS Ferenc

- az egyénileg delegált rendőrök, valamint a nemzeti alegységek nemzetközi egységekbe történő gyors integrációja,
- a gyorsan telepíthető HQ kritikus szerepe (mint a műveletek hatékony központja)
- a vezető logisztikai nemzet (Logistics Lead Nation - LLN) koncepció kialakításának szükségessége és alkalmazása,
- szükséges kijelölni egy Feladat Szakértői Nemzetet (Role Specialist Nation) vagy egy LLN-t a kommunikációs és információs rendszerek működtetésével kapcsolatban (Communication and Information System - CIS). [12]

A KIKÉPZÉSI FOLYAMAT JÖVŐJE

Az EUPFT utódjának szánt EUPST azt célozza meg, hogy a jövőben mintegy 2400 rendőrnek nyújt felkészítést a nemzetközi rendőri eljárások területén. A programba nem csak az EU tagállamainak rendőrségeit kívánja bevonni, hanem olyan Európai Unión kívüli államok rendőrségei részére is meg kívánja teremteni a részvétel lehetőségét, amelyek részt vesznek az EBVP égisze alatt zajló missziókban, továbbá lehetőséget biztosít az Afrikai Unió államainak, az ENSZ és az EBESZ szervezetének, illetve más nemzetközi polgári misszióknak is, hogy csatlakozzon a kiképzési programjaihoz 2011-2013 között. Az EUPST feladatául határozta meg, hogy fejlessze tovább az EUPFT azon kiképzési moduljait, amelyek sikeresnek bizonyultak 2008-2010 közt lezajlott folyamat keretében, járuljon hozzá a speciális kiképzési tananyag további finomításához, illetve a résztvevő személyek teljesítményének felméréséhez, képzettségüknek igazolásához, mérje fel az Afrikai Unió, más harmadik állam és az EU tagállamai közötti KBVP hatáskörén belüli interoperabilitás kialakításának lehetőségeit. A kiképzés színvonalának és hatékonyságának javításhoz az EUPST-nek fel kell használnia az előző képzésekkel kapcsolatos összes észrevételt.

Annak a ténynek az elfogadásához, hogy az EU komoly figyelmet és erőforrást fordít a rendőri szervek válságkezelői műveletekre történő felkészítésére, érdemes áttekinteni az alábbi összehasonlító táblázatot.

<i>Tények és számok</i>	<i>EUPFT 2008-2010</i>	<i>EUPST 2011-2013</i>
A képzési programban résztvevők száma:	1894 fő az EU tagállamaiból (plusz a harmadik országbéli megfigyelők száma)	1440 fő EU tagállami, 960 fő Afrikai Unióhoz vagy más az EBVP-hez hozzájáruló harmadik országbeli résztvevő száma. Összesen 2400 fő .
Költségvetés	Tényleges kiadás: 2.353.223.40 Euró	Tervezett kiadás: 5.624.680.00 Euró

forrás: European External Action Service: Lessons and best practices for CSDP from the European Union Police Force Training (EUPFT) 2008-2010

A jövőbeni kiképzésekkel kapcsolatban ajánlásokat is megfogalmazott az értékelő konferencia. Szabványos gyakorlatokat kell kialakítani, mely során bizonyos szituációkban felmerülő rendőri viselkedésre kell koncentrálni. Olyan kulcs szituációkat kell kidolgozni, amelyekkel a résztvevők a válság sújtotta területeken találkozhatnak. A gyakorlatoknak figyelembe kell venniük a rendőri intézkedések büntető eljárásjogi és emberi jogi aspektusait is, az utóbbira különös figyelmet kell fordítani a rendőri missziók teljes körű működése során. A vezetésben (HQ) felmerülő egyéni szerepek és funkciók

pontos meghatározása különösen, ha a HQ személyi állománya nem működik szorosan együtt egy másik nemzetközi HQ-val. A vezetői állomány képzése, beleértve az IPU-k és az FPU-k vezetői állományát is, különös figyelmet fordítva az interoperabilitás, a vezetés-irányítás területére. Itt ajánlott a CEPOL bevonása. Ki kell alakítani egy közös EU tananyagot a gyorsleépítésű egységek számára. Az EUPST-nek egy olyan „laboratóriumként” kell működnie, melyben kifejlesztik, tesztelik és értékelik a közös technikai és taktikai eljárásokat. Az EUPST értékelési eljárása során középhatóvonal visszajelzést kell adjon a résztvevőknek. Ki kell alakítani a fegyverzeti anyagok tagállamok közötti szállításának jogi szabályozását. Megállapították az EUPFT gyakorlatain a női nemhez tartozó rendőrök alulreprezentáltságát, ezen a jövőben változtatni kell, annak érdekében, hogy a résztvevők nemének aránya a valóságot tükrözze. [13]

A költségvetésből, valamint az értékelés komolyságából, az ajánlásokból egyértelműen látható, hogy az Európai Unió tudatában van a polgári válságkezelés képességeiben mutatkozó hiányosságoknak. A szándék a hatékonyság fokozására tehát már 2003 óta megvan az érintett szervek részéről. A telepítésre kerülő rendőrök kiképzési folyamata az utóbbi néhány évben felgyorsult, illetve komoly támogatást kapott. Meg van tehát a lehetőség, hogy az Európai Unió válságkezelési műveleteinek végrehajtására jól képzett, a várható feladatokra felkészített polgári erőket vessen be. Egy fontos kérdés azonban továbbra is nyitva marad. Minden esetben azok a személyek kerülnek-e ténylegesen telepítésre, akik végrehajtották a szükséges képzéseket és rendelkeznek az elégséges ismeretekkel? A kutatások azt mutatják, hogy missziók állományának 25%-a nem kapott képzést a telepítése előtt, ezt az arányt javítani szükséges, ha meg akarunk felelni a kihívásoknak. [14]

Kulcsszavak: kiképzés, ESDP, EUPFT, EUPST, EU válságkezelés

FELHASZNÁLT IRODALOM

- [1] Rác András: *Az ESDP fejlődésének első évtizede.* =In. Nemzet és Biztonság: Biztonságpolitikai szemle, 2008. I. évfolyam 2. szám. –Bp.: Zrínyi Miklós Nemzetvédelmi Egyetem, –pp. 43-51.o.
- [2] *An Integrated Civil Police Force for the European Union* (Forrás: <http://www.euractiv.com/security/integrated-civil-police-force-european-union/article-110053> letöltés dátuma: 2012. április 18. 11h35)
- [3] Gregory Mounier: *European Police Missions: From Security Sector Reform to Externalization of Internal Security Beyond the Borders.* =In. HUMSEC Journal, Issue 1. –pp. 49.-50. o. (Forrás: http://www.humsec.eu/cms/fileadmin/user_upload/humsec/Journal/Mounier_European_Police_Missions.pdf - letöltés dátuma: 2012. április 18. 08h45)
- [4] u.a. [2]
- [5] *Draft Eu Training Policy In ESDP* – Európai Unió Tanácsa 2003. Brüsszel (Forrás: <http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cmsUpload/TrainingPolicy.pdf> letöltés dátuma: 2012. április 18. 15h38)
- [6] *Draft EU Training Concept in ESDP* – Európai Unió Tanácsa 2004. (Forrás: <http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cmsUpload/TrainingConcept.pdf> letöltés dátuma: 2012. április 18. 16h27)
- [7] Gauthier Jacob: *EU Training for Civilian CSDP – Which Coherence?* =In. Security Policy Brief, 2011. szeptember, No.28. -pp 1-7.o. (Forrás: <http://aei.pitt.edu/33467/1/SPB28-Jacob.pdf> - letöltés dátuma: 2012. április 18. 10h46)
- [8] European Security and Defence College website (Forrás: <http://esdc.mil-edu.be/> letöltés dátuma: 2012. április 18. 11h28)
- [9] *European Group on Training* website kezdőlap (Forrás: <http://www.europeangroupontraining.eu/> - letöltés dátuma: 2012. április 18. 12h03.)
- [10] *European Police College* website kezdőlap (Forrás: <http://www.cepol.europa.eu/> letöltés dátuma: 2012. április 18. 12h20)

HADTUDOMÁNYI SZEMLE

LESS Ferenc

Budapest, 2012.
5. évfolyam 1-2. szám

- [11] *European External Action Service: Lessons and best practices for CSDP from the European Union Police Force Training (EUPFT) 2008-2010.* (forrás: <http://www.statewatch.org/news/2012/feb/eu-eeas-csdp-police-training-2008-2010-18536-11.pdf> - letöltés dátuma: 2012. április 25. 07h16)
- [12] u.a [11]
- [13] u.a [11]
- [14] Gábor Tóthi: The future of civilian pre-deployment training in the field of CSDP – (Forrás: http://www.nokitc.hu/pdf/gabor_tothi_pre.pdf - letöltés dátuma: 2012. április 18. 20h55)